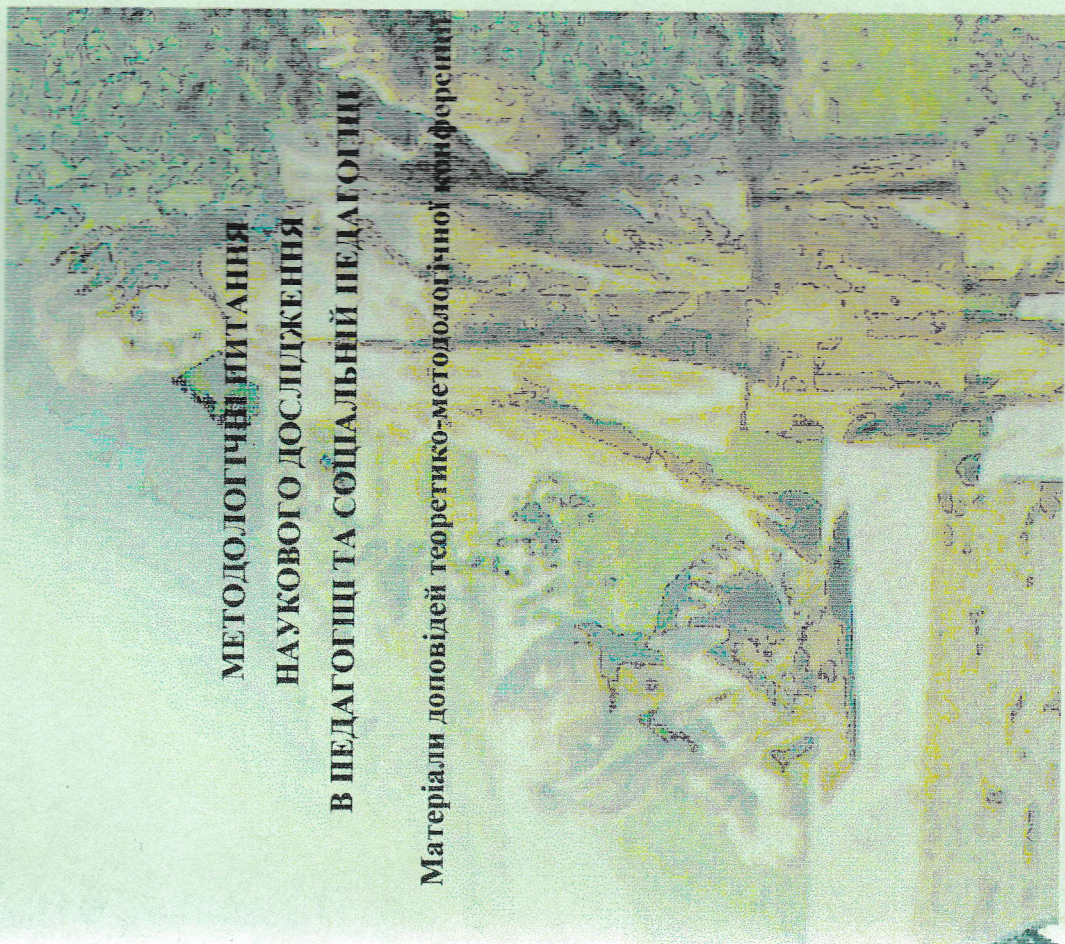

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди
Кафедра соціальної педагогіки

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ
НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
В ПЕДАГОГІЦІ ТА СОЦІАЛЬНІЙ ПЕДАГОГІЦІ**

Матеріали доповідей теоретико-методологічної конференції

Харків
2007

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Кафедра соціальної педагогіки

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
В ПЕДАГОГІЦІ ТА СОЦІАЛЬНІЙ ПЕДАГОГІЦІ**

Матеріали доповідей теоретико-методологічної конференції

Затверджено

редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди
Протокол № 2 від 12.02. 2007 р.

Харків
2007

ББК 74в.я431
УДК 37.0:001.891(043.2)
М 54

Затверджено

редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди (протокол № 2 від 12.02. 2007 р.)

Рецензенти:

Кушнарченко Н.М. - доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи Харківської державної академії культури

Попова О.В. - доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди

Методологічні питання наукового дослідження в педагогіці та М 54 соціальній педагогіці: Матеріали доп. теоретико-методол. конф., 27 лют. 2007 р., Харків / Харк. нац. пед. ун-т; Відп. ред. Т.О. Дмитренко, проф., д-р пед. наук. – Х.: ХОГОКЗ, 2007. – 80 с.

До збірника увійшли доповіді науковців з теоретико-методологічних питань з педагогіки та соціальної педагогіки. Матеріали рекомендовано до друку: факультетом психології та соціології (протокол № 7 від 22.02.2007 р.), кафедрою соціальної педагогіки (протокол № 15 від 13.02.2007 р.) Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди.

ББК 74в.я431
УДК 37.0:001.891(043.2)

Видано за рахунок авторів.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2007
© ХОГОКЗ, оформлення, 2007

ПЕРЕДМОВА

Видання включає матеріали наукової конференції, проведеної кафедрою соціальної педагогіки за участю співробітників кафедр загальної педагогіки та інформатики Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди, а також науковців національного технічного університету „Харківський політехнічний інститут“, Харківського національного аграрного університету імені В.В.Докучаєва, Сумського державного університету, Харківської державної академії культури, Української інженерно-педагогічної академії, Криворізького економічного інституту.

Представлено роботи у напрямках розробки методологічних засад формування системного педагогічного мислення, застосування наукових підходів до дослідження педагогічних і соціально-педагогічних об'єктів, методологічного обґрунтування педагогічного управління, визначення методологічних засад розробки педагогічних, соціально-педагогічних та інформаційних технологій навчання.

віраховання за результатами контролю, діагностика навчального процесу вчителем, контроль за навчальним процесом з боку адміністрації тощо), віку учнів, характеру навчального матеріалу, рівня навчальних досягнень, що перевіряються, тощо.

Відповідно до специфіки конкретної ситуації мають визначатися вимоги до різноманітних засобів інформаційно-комп'ютерних технологій, які забезпечують автоматизацію тестування, обліку і інтерпретації тестових даних. Автоматизація контролю дозволяє поєднувати метод тестування із спостереженням за процесом виконання учнем завдань, його психофізіологічним станом. На основі оперативного аналізу інформації про учня автоматизована система здатна пропонувати оптимальні форми продовження діагностики. Нові можливості автоматизованого контролю потребують подальшого розвитку його методології.

Л.С.Колгашіна **ТЕХНОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ САМОСТІЙНОЮ РОБОТОЮ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ НАВЧАННЯ**

Соціально-педагогічна актуальність управління самостійною роботою студентів в умовах вищої школи вимагає пошуків нових шляхів і методів підвищення його ефективності, створення умов для реалізації творчого потенціалу особистості в процесі виконання навчальних завдань. Перспективними є пошуки такої побудови навчально-виховного завдання, яка була б ефективною в умовах масового навчання. Не останню роль у цьому відіграють нові інформаційно-комунікаційні технології навчання (ІКТ), які за останні роки завдяки розповсюдженню персональних комп'ютерів набули популярності і широкого впровадження у практику роботи освітніх закладів. ІКТ значно розширили можливості подання навчальної інформації за рахунок використання засобів мультимедіа, дозволили відтворити реальні умови й динаміку діяльності. Вони розкривають широкі можливості щодо інтенсифікації навчального процесу, надання навчально-пізнавальної діяльності творчого, дослідницького спрямування, що природно приваблює студента і сприяє задоволенню від навчання, стимулює бажання працювати, відшукувати нові знання тощо. Слід зауважити, що різноманітність комп'ютерних засобів дозволяє обрати індивідуальну стратегію навчання, найбільш відповідну можливостям студента.

Аналізуючи існуючі підходи до класифікації комп'ютерних програмних засобів педагогічного призначення, слід зауважити, що кожний з них розкриває лише певний бік їх використання в навчанні. Програмні засоби, що мають одне й те ж дидактичне призначення, можуть бути застосовані у різних видах навчальної діяльності. З точки зору управління самостійною роботою студентів розподілимо програмні

засоби на такі види:

- засоби надання навчальної інформації (довідкові системи, електронні енциклопедії та словники, комп'ютерні навчальні курси тощо);
- засоби підтримки предметної та професійної діяльності (предметно та професійно-орієнтовані програмні середовища, віртуальні лабораторії тощо);
- засоби опрацювання, оформлення та презентації результатів самостійної роботи (програми статистичної обробки даних, табличні процесори, текстові редактори, системи підготовки електронних презентацій тощо);
- засоби автоматизованого контролю знань;
- засоби подання навчально-методичного забезпечення дисципліни (сайти освітнього призначення, електронні каталоги навчальної літератури та дидактичних ресурсів мережі Інтернет навчального призначення, електронні банки індивідуальних завдань тощо);
- автоматизовані засоби ресесстрації та рейтингового оцінювання поточних результатів навчальної діяльності.

Використання комп'ютера дозволяє якісно змінити рівень самостійної роботи за рахунок посилення мотивації навчання, розширення можливості подачі інформації, активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, розширення та ускладнення навчальних завдань, запровадження об'єктивного контролю за діяльністю студентів та скорочення часу контролю, здійснення оперативного зворотного зв'язку.

Виходячи з дидактичної мети організації самостійної роботи студентів, можна виділити три основні напрями застосування комп'ютерних педагогічних засобів, і відповідно до них три способи управління цією роботою:

- переважне застосування комп'ютерних навчальних курсів та засобів автоматизованого контролю знань з метою формування базових знань, вмінь та навичок (пряме управління);
- застосування імітаційних систем і предметно та професійно-орієнтованих середовищ для впровадження у навчання елементів навчального дослідження, формування дослідницьких вмінь (співуправління);
- застосування електронних енциклопедій, інформаційно-довідкових систем та інструментальних засобів створення моделей для набуття досвіду самонавчання, формування навичок самоосвіти (самоуправління).

Мельник Ю.Б. – викладач кафедри психології ХНПУ імені Г.С. Сковороди, Голова Правління ХОГОКЗ

Могилка О.П. – викладач кафедри соціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Нагасє В.М. – канд. техн. наук, доцент, доцент кафедри менеджменту організації ХНАУ імені В.В. Докучаєва

Олефіренко Н.В. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри інформатики ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Пахомова О.М. – аспірант кафедри соціальної педагогіки ХДАК

Пісваров О.В. – канд. іст. наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Пономарьова Н.О. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри інформатики ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Прокопенко А.І. – канд. пед. наук, професор, проректор ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Рассказова О.І. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Рибалко Л.С. – канд. пед. наук, доцент, докторант кафедри загальної педагогіки

Ричкова Л.В. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди, директор ЗОШ № 36 м. Харкова

Триц Г.М. – аспірант УППА

Тюріна Д.М. – в.о. заступника директора з гуманітарної освіти Харківської філії УДУЕФ

Філатова І.І. – асистент кафедри опір матеріалів і теоретичної механіки УППА

Чернецька Ю.І. – аспірант кафедри соціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Чернякова В.Е. – аспірант кафедри соціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Чорний Ю.П. – ст. викладач кафедри спортивних ігор ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Штуркіна В.М. – канд. пед. наук, ст. викладач кафедри соціальної педагогіки ХДАК

Шломенко О.Б. – викладач кафедри української та іноземної мов КЕІ КНЕУ

Яковенко К.Ю. – здобувач ХНПУ імені Г.С. Сковороди, практичний психолог Безлюдівського юридичного ліцею

Яреско К.В. – канд. пед. наук, доцент, зав. кафедрою соціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С. Сковороди

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
ВСТУПНЕ СЛОВО	4
Дмитренко Тамара Олександрівна Умови формування системного педагогічного мислення.....	4
Л.І. Білусова Комп'ютерне моделювання у навчальному процесі.....	6
Т.В. Бєлявцева, М.В. Канєвська Навчальні дослідження як компонент професійної підготовки майбутнього вчителя.....	8
Н.О. Брюханова Підготовка викладачів технічних дисциплін у контексті компетентнісного підходу.....	10
Н.А. Василенко, М.В. Касьянова, О.І. Рассказова До питання про соціально-педагогічну роботу з сім'ями, що виховують хвору дитину.....	11
О.М. Василенко Соціально-педагогічні ситуації як засіб стимулювання студентів до професійної діяльності.....	13
С.А. Вєприк Методологічні аспекти формування творчих умінь студентів у процесі постановки задач.....	14
О.А. Володченко Використання сукупності підходів до вивчення особливостей соціалізації підлітків у позашкільних закладах спортивного спрямування.....	16
Л.Е. Гризун Інтегративні засади проєктування модульної структури навчальної дисципліни.....	18
О.Є. Гутник Аксіологічний підхід у дослідженні толерантності особистості.....	19
Н.Д. Кабусь Застосування синергетичного підходу до вивчення умов самоорганізації навчально-творчої діяльності школярів.....	21
Т.В. Колбіна Педагогічне дослідження формування міжкультурної комунікації (методологічні питання).....	22
О.Г. Колгатін Методологія застосування інформаційних технологій для здійснення педагогічного контролю.....	27
Л.С. Колгатіна Технологія управління самостійною роботою студентів в умовах інформатизації навчання.....	28

В.В. Костіна	Методологічні основи проектування освітнього предметного середовища.....	30
О.В. Купенко	Факторний підхід у методології наукового дослідження з педагогіки.....	32
Т.В. Лаврик	Факторний підхід до обґрунтування актуальності дослідження з вдосконалення змісту математичної освіти бакалаврів в умовах дистанційного навчання.....	36
Т.М. Марченко	Методологічні засади дослідження проблеми формування математичного мислення студентів технічного університету.....	38
Ю.Б. Мельник	Методологія дослідження культури здоров'я.....	39
О.П. Могилка	Студентська соціальна служба як компонент соціально-педагогічної системи.....	41
В.М. Нагасв	Методологічні засади розробки технології управління навчально-творчою діяльністю студентів.....	43
Н.В. Олєфїренко	Проектна діяльність студентів в умовах інформатизації навчального процесу.....	45
О.М. Пахомова	Методологічні засади розвитку соціальності особистості (системний підхід).....	47
О.В. Півоваров	Принципи історизму у висвітленні освітянських соціальних проблем (на прикладі розвитку освіти на Харківщині у другій половині ХVІІІ – на початку ХХ СТ.).....	48
Н.О. Пономарьова	Концептуальні засади постановки науково-дослідної роботи студентів вищих педагогічних навчальних закладів.....	50
А.І. Прокопенко	Методологічний аспект проектування компонентів педагогічної системи як засобів перспективного управління в освіті.....	52
Л.С. Рибалко	Дослідження провідних акмеологічних понять у контексті професійно-педагогічної самореалізації майбутнього вчителя.....	54
Л.В. Ричкова	Аспекти впровадження компетентісно орієнтованого підходу до формування змісту освіти в загальноосвітній школі.....	55

Г. М. Тріш	Системний підхід до розробки методики навчання проектування систем управління якістю.....	57
Д.М. Тюрїна	Формування інтелектуальних умінь студентів (ресурсний підхід).....	58
І.І. Філатова	Застосування системного підходу в процесі розробки змісту інтегрованої дисципліни інженерного профілю.....	60
Ю.І. Чернецька	Факторний підхід до вивчення соціально-педагогічних умов адаптації старших підлітків у загальноосвітніх санаторних школах-інтернатах.....	61
В.Е. Чернякова	Складові операції навчально-художньої діяльності учнів початкової школи.....	63
Ю.П. Чорний	Системний підхід до розробки методики профілактики безпритульності неповнолітніх.....	64
В.М. Шкуркіна	Методологічні підходи дослідження соціально-педагогічного процесу.....	66
О.Б. Шломенко, Г.С. Коваленко	Методологічні питання формування професійної спрямованості вивчення іноземної мови у вищих навчальних закладах економічного профілю.....	67
К.Ю. Яковенко	Методологічні основи соціально-педагогічної діяльності з обдарованими учнями в умовах загальноосвітніх навчальних закладів.....	69
К.В. Ярьсько	Культура управління навчальною діяльністю студентів (методологічний аспект).....	71
Відомості про авторів	75

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
В ПЕДАГОГІЦІ ТА СОЦІАЛЬНІЙ ПЕДАГОГІЦІ**

**МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
27 ЛЮТОГО 2007 Р.**

Відповідальний редактор

Дмитренко Тамара Олександрівна

доктор педагогічних наук,

професор кафедри соціальної педагогіки

*Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди*

Відповідальний за випуск

Мельник Юрій Борисович

Голова Правління ХОГОКЗ,

викладач кафедри психології

*Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди*

Коректор

Ночвіна О.В.

Комп'ютерний набір і верстка

Пішоварова Ю.Є., Сивенко Л.М.

*Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди
Україна, 61002, Харків, вул. Артема, 29*

Підписано до друку 28.02.07. Формат 60x84/16.

Папір офсетний. Друк ризографія.

Ум. друк. арк. 4,65. Тир. 300 прим. Зам. № 095-07.

*Надруковано СПД ФО Бровін О.В. Код 2708608999.
61022, м. Харків, майдан Свободи, 7. Т. (057) 758-01-08.*

*Харківська обласна громадська організація "Культура Здоров'я"
Україна, 61105, Харків, пров. Забайкальський, б/б.
E-mail: CultureHealth@ukr.net; Тел. (0572) 52-92-87.*

*Свідоцтво про державну реєстрацію:
АОО № 498389 від 22.04.2005*